

Skärgårdsförskolorna

Plan mot diskriminering och kränkande behandling

Läsåret 2018/2019
Ornö förskola

Skärgårdens förskolors plan mot diskriminering och kränkande behandling

Grunduppgifter

Verksamhetsformer som omfattas av planen Förskoleverksamheten.

Förskolechef ansvarar för att plan upprättas, genomförs, utvärderas och revideras
Förskollärarna ansvarar för att plan implementeras, genomförs och utvärderas
Arbetslaget ansvarar för att följa och arbeta med de normer och värden som anges i planen och utveckla de områden vi valt för året.

Två lagar – en plan Den 1 januari 2009 kom en ny diskrimineringslag och frågor som rör kränkande behandling flyttades från Barn och Elevskyddslagen till Skollagen. Den 1 januari 2017 trädde senare förändringar i diskrimineringslagen i kraft som framförallt innebär att utbildningsanordnaren har en skyldighet att arbeta med *aktiva åtgärder* och *utökad dokumentationskrav* för att motverka diskriminering och omfatta *alla sju diskrimineringsgrunderna* som i diskrimineringsförbudet samt att upprätta en förklaring av aktiva åtgärder.

Tidigare omfattades endast fem av diskrimineringsgrunderna (kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning och sexuell läggning) inom utbildningsområdet. Ändringarna i lagen innebär att de aktiva åtgärderna ska omfatta alla de sju diskrimineringsgrunderna som är följande; kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

Här beskriver vi hur vi arbetar främjande, förebyggande och hur vi följer upp samt utvärderar och dokumenterar på alla våra förskolor. I det systematiska kvalitetsarbetet gör varje avdelning en kartläggning, målbeskrivning och utvärdering för att arbeta med aktiva åtgärder.

Vår vision Alla människor, såväl barn som vuxna, har rättighet att bli lyssnade på, sedda och bekräftade för de människor de är. Vi ska främja barns lika rättigheter och möjligheter. Vi ska genom aktiva åtgärder systematiskt arbeta med att förebygga kränkningar och diskriminering.

Delaktighet

Barnens delaktighet i arbetet med aktiva åtgärder mot diskriminering

Förskolan har enligt Läroplanen i uppgift att skapa en pedagogisk miljö där alla barn kan bredda sina erfarenheter och utveckla sina förmågor och intressen. Vår uppgift är att se till att alla barn ska ha lika stort inflytande över och utrymme i vår verksamhet. Detta gör vi genom pedagogisk dokumentation där barns röster, tankar och åsikter tas tillvara och prioriteras.

Att motverka diskriminering, trakasserier och annan kränkande behandling ska prägla våra arbetsmetoder och hur vi bemöter varandra i verksamheten varje dag.

Vårdnadshavarna har i kommunens skolplansenkät fått svara på frågor om trygghet och trivsel. I den kontakten med vårdnadshavarna samlas information och åsikter in som blir en viktig del i planens utformande.

Personalens delaktighet - Personalen har

- diskuterat varje område vid pedagogiska forum, pedagogiska rådet samt vid APT
- gjort en kartläggning utifrån de diskrimineringsgrundande områdena
- vid varje avdelning utvärderat målen för det förebyggande arbetet systematiskt

Förankring av planen: Alla som verkar förskolan ska tillämpa planen mot diskriminerande och kränkande behandling. Arbetet mot diskriminerande och kränkande behandling ingår i det dagliga arbetet på förskolan. Detta innebär att vi bedriver ett förebyggande och främjande arbete genom att undersöka om det finns risker för diskriminering, repressalier eller andra hinder för alla likas rättigheter, analyserar orsaker till att upptäcka risker och hinder, vidtar de förebyggande och främjande åtgärder som skäligen kan krävas, och följer upp och utvärderar arbetet och vår målsättning. Mål som sätts upp och utvecklas regelbundet i det systematiska kvalitetsarbetet och synliggörs i dokumentationen för terminen och månad. På planeringsdagar, pedagogiska forum och vid APT avsätts tid för diskussion kring hur olika situationer kan leda till kränkande behandling och hur dessa konkret kan förebyggas i verksamheten. Planen finns tillgänglig för tillfällig personal i en pärm med information att ta del av första dagen, och för föräldrar på anslagstavlor och på hemsidan. Förankringen hos barnen görs i dagliga möten, där likabehandling utgör underlag för förhållningssätt. Den pedagogiska miljön och organisationen, inne samt ute, ska förebygga kränkningar och diskriminering. Föräldrar får information om planens innehåll på Unikum, i hallarna samt i dialog med personalen.

Utvärdering

Vårdnadshavarna har utvärderat trygghet och trivsel i skolplansenkäten men även samtalat med personalen när de upplevt otrygghet och risker.

Medarbetarna vid förskolan har regelbundet i sitt systematiska arbete med reflektion, analys och planering beaktat arbetet mot kränkande behandling och

planen för likabehandling. D.v.s. planen är en del av det pedagogiska arbetet på förskolan. Avdelningarnas sammanställningar av det gångna verksamhetsåret utgör underlag för utvärdering av årets likabehandlingsplan och underlag för nästkommande års plan.

- Planen skall följas upp systematiskt en gång per år och skall utvärderas under planeringdag i augusti.
- Varje avdelning ska analysera sina insatser för att nå målen och föreslå nya insatser för att ouppnådda mål ska kunna nås.
- Ansvarig för att årets plan utvärderas är förskolechef och arbetslag.

Arbetet med aktiva åtgärder

1. Kartläggning

– undersöka om det finns risker för diskriminering eller repressalier eller om det finns andra hinder för enskildas lika rättigheter och möjligheter i verksamheten,

Kartläggningsmetoder Vi har använt oss av följande kartläggningsmetoder: Skolplanenkäten, den pedagogisk dokumentation, daglig kontakt med vårdnadshavare, samtal vid föräldramöten och utvecklingssamtal.

Områden som berörs i kartläggningen är de sju diskrimineringsgrunderna:

Kön

Könsöverskridande identitet eller uttryck

Ålder

Funktionsnedsättningar

Etnisk tillhörighet

Sexuell läggning

Religion eller annan trosuppfattning

Genom pedagogisk dokumentation har personalen fått syn på och kunnat synliggöra barns upplevelser. Barnen har haft samtal, såväl enskilt som i grupp.

Vårdnadshavare har informerats och gjorts delaktiga via månadsbrev, föräldramöten, föräldraråd, utvecklingssamtal, enskilda samtal och i den årliga skolenkäten.

Det ska råda trygghet och arbetsro så att varje enskilt barn har möjlighet till utveckling och lärande under tiden på förskolan. Hur?

- *Alla pedagoger välkomnar barn och föräldrar med glädje. Vi pratar med föräldrarna. Vi är närvarande pedagoger. Vi pratar MED barnen inte TILL dem. Vi lyssnar på barnen och ger dem tid.*

Personalen har gjort kartläggningen och tagit fram mål, insatser och motiveringar. Personalen har deltagit i dialoger om demokrati, likabehandling och kränkningar på avdelningsmöten och på pedagogiska forum. Vi har kopplat förskolans plan mot kränkande behandling till styrdokument och månadsbrev. Det innebär att de områden som prioriteras i planen regelbundet ligger till grund för planeringen.

Inflytande och Delaktighet koppling mellan Barnkonvention/Plan mot diskriminering och kränkande behandling/Lpfö/ förskolor värdeord

Vi arbetade med Skärgårdsförskolorna Plan mot diskriminering och kränkande behandling och Barnkonventionen. Vi har tagit del av barnkonventionen för att hitta en koppling till förskolans plan mot diskriminering och kränkande behandling.

Barnkonventionen är ett fundament, en grund, ett hjärta för att bygga på. Vi kom alla överens att den fyra grundläggande principer från Barnkonventionen har en direkt koppling till våra principer i planen mot diskriminering och kränkande behandling.

Barnkonventionen:

4 grundläggande principer som ska genomsyra allt

■ Artikel 2

Barnets rätt till samma rättigheter och lika värde

■ Artikel 3

Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn

■ Artikel 6

Barnets rätt till liv och utveckling

■ Artikel 12

Barnets rätt till delaktighet, säga sin mening och få den respekterad. (Barnets åsikt ska tillmätas betydelse i förhållande till ålder och mognad).

- *För barn i förskolan blir det som är nära kroppen och vardagen viktiga att ha inflytande över, sedan växer det behovet och rätten med ålder och mognad.*

Lpfö 98:

Vi reflekterade mycket om inflytande/delaktighet och respekt. Vi kunde observera hur mycket har Barnkonventionen inspirerat våra Lpfö 98 som se barnets perspektiv, rättigheter och ansvar.

Plan mot diskriminering och kränkande behandling:

- ✓ På Skärgårdens förskolors Plan mot diskriminering och kränkande behandling har vi som principen ”Barnens delaktighet.”

*”Förskolan har enligt Läroplanen i uppgift att skapa en pedagogisk miljö där alla barn kan bredda sina erfarenheter och utveckla sina förmågor och intressen. Vår uppgift är att se till att alla barn ska ha lika stort **inflytande/delaktighet** över och utrymme i vår verksamhet. Detta gör vi genom pedagogisk dokumentation där barns röster, tankar och åsikter tas tillvara och prioriteras.”*

Enhetens Värdeord:

- ✓ Barnens delaktighet

*”Alla pedagoger ska ha ett medvetet gott förhållningssätt till barn och vårdnadshavare samt tillvarandra. Enhetens värdeord (Glädje, Trygghet, delaktighet) samt planen ska levas och konkretiseras i den dagliga verksamheten tillsammans med barnen. Värdeorden kommer att värderas och förnyas under året. Vi ser över och utvecklar situationer där barnen kan uttrycka sina tankar och sin vilja, så att deras **inflytande/delaktighet** i förskolan garanteras.*

Vad betyder det för oss i arbetet som pedagoger? Pedagogerna delar ansvaret med föräldrar för att hjälpa barnen in i samhället. ”Hemma-förskolan-världen”.

Alla ska visa respekt för den enskilda individen. Vi pratade om att det utifrån förskolans och pedagogens uppgift att få barnet att förstå och att vilja ta gemensamt ansvar för regler och hur man respekterar varandra.

”När man VILL kan man GÅ”

Som avslutning hade varje pedagog några minuter för att skriva en mening utifrån dialogen.

- *Respekten och lyhördheten att lyssna till varandra som pedagoger, föräldrar och barn.*

- *Min mening utifrån Barnkonventionen, tänkt som att ett barn pratar till oss: ” Ni ska lyssna på mig och jag behöver att ni berättar för mig vad som ska hända så att jag har koll och förstår.*
- *Det är viktigt med framförhållning. Vi behöver tydligt förklara för barnen vad som kommer att hända, att förklara, sätta ord på vad man gör*
  - – minska egen stress
  - – lugnande för barnet
  - – delaktighet och rättigheter
  - – turtagning – vi lär barnen att förstå samhället. Vi uppfostrar framtidens barn

2. Orsaker till upptäckta risker och hinder

Vid upptäckt risk diskutera vi en lösning. Vi gör en handlingsplan och upprättar tydliga rutiner som utvärderas en gång om året. Vid behov ändras rutinerna under verksamhetsåret utifrån avdelningarnas reflektioner och analyser av situationen.

Ett exempel:

Utifrån att situationen upplevdes stressig när barnen skulle gå ut kl. 9:00, förändrades rutinen och alla går istället ut kl.8:00–8:15. Det innebär att många barn kan lämnas på gården av sina föräldrar och det blir lugnare för de barn som tillsammans ska klä på sig i hallen. De ger utrymme för att med respekt ge varje barn tid att självständigt, med vuxenstöd att klä sig.

3. Främjande och förebyggande åtgärder

Vi arbetar på att utveckla metoder för att bli bättre på att utvärdera vårt förhållningssätt. På förskolan arbetar vi för ett varmt och välkomnande klimat. Vi bemöter barnen med respekt. Varje förälder ska känna sig trygg med att lämna sina på våra förskolor i Skärgårdens förskolor. Varje barn, i förskolan ska bemötas med respekt och känna sig som en del av förskolans olika sammanhang. Varje barn ska känna sig tryggt och bekräftat av både barn och pedagoger. Varje barns tankar om samvaron tillsammans med oss vuxna ska vara ett självklart inslag i varje avdelnings verksamhet. Vi ska uppmuntra och stärka barnens medkänsla och inlevelse i andra barns situation.

Vi, pedagogerna observerar varandra i bemötandet av barnen. Pedagogers bemötande kan vara berikande eller begränsande för barnen. Barnen på våra förskolor kan välja att lära av varandra, arbeta i grupp eller själva. Vi har kommit igång med att faktiskt diskutera och samtala tillsammans med barnen om sina tankar runt ämnet på samlingarna, med barnens frågor och funderingar. Barnens tankar har inflytande på innehållet i verksamheten. Barnen har möjlighet att regelbundet välja vad de vill göra eller i vilken grupp de ska ingå. Allas röst är lika

viktig, alla ska få möjlighet att uttrycka sig på sina egna villkor. Dokumentationen är viktig för uppföljningen, men vi respekterar när barnen inte vill vara med i den eller i aktiviteten.

Pedagoger ska använda olika uttrycksformer som drama, musik, dans, bild och form inom leken och lärandet för att den enskilda individen ska lära sig. Vidare se till att den fysiska och den pedagogiska miljön är stimulerande och tilltalande för barnen. Fokus ska läggas på att barnen ska känna sig välkomna och sedda och tycka att det är kul att komma till förskolan och med lust lära och utvecklas. Varje barn, i förskolan ska mötas med respekt och känna sig som en del av förskolornas olika sammanhang. Varje barn ska känna sig tryggt och bekräftat av både barn och personal. Varje barns tankar om samvaron tillsammans med oss vuxna ska vara ett självklart inslag i varje avdelnings verksamhet. Vi ska uppmuntra och stärka barnens medkänsla och inlevelse i andra barns situation.

Insats Vi strävar efter:

- Att varje stund av dagen försöka leva vår syn på barnet, vår syn på kunskap, vår syn på uppdraget - våra värden.
- Att varje avdelning ska organisera för trygga möten mellan barnen i den pedagogiska miljön inne/ute.
- Att vilja ha en nyfiken och lyhörd inställning till det barnen gör, att ständigt vilja bli förundrad av barnens kompetenser.
- Att skapa förutsättningar för barnen att kunna fördjupa sig i något, länge, sätta sig i nära relation till något.
- Att se barnet som subjekt och deras processer, enskilda och gemensamma som intressanta och utgångspunkten för hur vi tänker och tar ansvar för nästa dag, nästa utmaning.
- Möten där förhandling uppstår.
- Att ge barnen rätt till undersökande i sin egen takt och under hela dagen tillsammans med andra barn och med pedagogerna.
- Att barnen delas in i mindre grupper under stora delar av dagen för att öka möjligheterna till att bli bekräftade och främja möjligheterna för kommunikation med andra barn samt personal.
- Samtal, enskilt och i grupp kring trivsel, trygghet och ett kamratligt förhållningssätt ska ske systematiskt i verksamheten.
- Att personalen ska ha ett medforskande förhållningssätt och vara närvarande vid barns utforskande, lärande och lekar. Det är en förutsättning för att främja att kränkande behandling, verbal eller fysisk uppstår.
- Barns tankar om samvaro ska vara en punkt på våra barnmöten på förskola men som även ska synliggöras i vårt systematiska kvalitetsarbete.

Vi kommer att använda oss av frågeställningar som:

På vilket sätt stödjer vi barnen?

- Genom lek, att hjälpa varandra, samarbeta, respektera miljön – materialet – gruppen. Hur gör man någon glad? Hur kan man hjälpa någon? Vad gör

man när någon är ledsen? Om man vill leka hur kan man göra då? Hur kan man göra om man blir osams och ska bli vänner? Kan man hjälpa om några är ovänner? Vad är en vän?

- Vi använder oss av litteratur som stöd för samtal och andra uttrycksmedel som att teckna, måla, dramatisera för att arbeta med frågeställningarna. Det för att stärka barnens medkänsla och inlevelse, för att följa deras tankar och intressen, idéer och kreativitet.

Att arbeta förebyggande mot kränkningar är alltid aktuellt. Vi får nya medarbetare och nya barn. Det ställer krav på tydlighet av rutinerade medarbetare så att vi kan förankra ett arbetssätt kring att förebygga kränkande behandling.

Vårt föräldrasamarbete bygger på öppenhet och respekt. Våra föräldrar ger intryck av att trivas och att de känner sig välkomna, de har förtroende för att vi gör det bästa för deras barn under dagen. Vi ska fortsätta att ha en vänskaplig men professionell och öppen dialog med våra föräldrar och arbeta för att de ska känna tillit till oss genom den dagliga dialogen. Varje familj ska känna sig trygga med att lämna sina barn på förskola. Föräldrar informeras om innehållet i dagen, om och vad barnet intresserar sig för och om relationer till andra. Vid incidenter som kan innebära en kränkning är det viktigt att vi informerar föräldrar till de inblandade.

Motivering av åtgärd i kartläggningen har framkommit att föräldrar anser att förskolan inte tar kränkningar på allvar.

Ansvarig förskolechef, förskolans arbetslag

Mål och uppföljning Miljöerna inne och ute ska vara trygga platser. Varje barn på förskolan ska mötas med respekt och känna sig som en del av förskolans olika sammanhang. Varje barns tankar om kamratskap tillsammans med oss vuxna ska vara ett självklart inslag på förskolan. Vi ska uppmuntra och stärka barnens medkänsla och inlevelse i andra barns situation, ges möjlighet till att vara en bra kompis. Alla barn i gruppen att känna sig trygga och positivt bekräftade av barn och vuxna.

Insats

- Vi ska skapa superstrukturer för att säkra övergångarna mellan aktiviteterna och vara nära för att se och höra.
- Vi ska dela in barnen i mindre grupper under dagen, så ofta möjlighet ges.
- Vi ska arbeta med barnintervjuer för att följa upp arbetet med trygga miljöer.

- Alla tillfälliga vikarier/elever ska informeras om förskolans likabehandlingsplan.
- Vi ska följa upp detta systematiskt en gång per termin.

Motivera åtgärd Vid kartläggning av barngrupper ser vi att ett ”hårt”, handgripligt och språkmässigt, kontaktsökande förekommer som vi vill stävja. Vi ser att förväntningar på barn inte alltid är positiva och vi har jobbat med vårt förhållningssätt. Vi ser att vi behöver se över våra strukturer för att säkra miljöerna inne och ute för att förhindra att kränkningar uppstår. Vi ser att kränkningar uppstått då vi inte varit tydliga med att informera om våra strukturer och rutiner för tillfälliga vikarier.

Ansvarig förskolechef, förskolans arbetslag

1 Kön

Områden som berörs av insatsen Kön /Normkritisk Pedagogik

Mål och uppföljning

I verksamheten ska ett normkritiskt förhållningssätt tillämpas. Varje barn ska mötas med samma förväntningar och ges samma möjligheter oavsett kön. Det pedagogiska materialet och miljön som erbjuds ska vara könsneutralt och locka till lek och utforskande och skapa förutsättningar att utveckla sina förmågor och intressen utan att begränsas av stereotypa könsroller. Flickor och pojkar ska få lika stort samtalsutrymme, plats och uppmärksamhet i verksamheten på förskolan.

Vad innebär Normkritisk pedagogik

Att skifta fokus från att problematisera ”den annorlunda” till att synliggöra och ifrågasätta det vi uppfattar som ”det normala” har varit en viktig vändning i arbetet för allas lika rättigheter och möjligheter.

De normbevarande praktiker som vi utövar är inte rotade bara i vårt tänkande, i förhållningssätt och perspektiv utan tar sig kanske allra främst uttryck i vårt agerande.

Att arbeta normkritiskt kräver att vi använder vår kreativitet. Det finns inga fasta slutgiltiga lösningar och inga metoder huggna i sten. Tvärtom innebär ett normkritiskt perspektiv på arbetet i förskolan att ha ett reflexivt (att titta tillbaka) förhållningssätt, att ständigt ifrågasätta och utmana det förgivet tagna och att våga göra på nya sätt – om och om igen. (Lundgren, Aisha (2014). Normkritiska metoder – konkret likabehandlingsarbete i förskolan)

Insats Genom observationer av varandras förhållningssätt och reflektioner kring frågor om könsneutralitet ska personalens bemötande av, och förväntningar på barnen belysas och synliggöras:

- Vi ska läsa aktuella texter om genus, miljö och material som samtalsunderlag för diskussioner i pedagogiska forum/APT.
- I det systematiska kvalitetsarbetet, genom pedagogisk dokumentation, ska personalen ha ett genusperspektiv på förändringar av miljön samt i tillägget av material.
- I de fall material används som mer traditionsenligt vänder sig till flickor respektive pojkar, ska syftet framgå av planeringen. I samtal med barnen ska då också ett normkritiskt perspektiv läggas till.
- Vi tilltalar barnen med namn och undviker generella tilltal som flickor och pojkar.
- När en verksamhet granskats normkritiskt och vi fått syn på vilka normer som "gäller här" och vilka konsekvenser det får, så kan vi justera verksamheten - vi kan välja att agera, arbeta, tänka mer "normöppnande" eller "normkreativt".
- Vi får inte ta för givet att vissa människor är underordnade, att vissa tar mer plats än andra etc - vi måste alltid undersöka och kartlägga just vår egen förskola, vår egen avdelning och se hur normer och maktordningar kommer till uttryck hos oss. (Lundgren, Aisha (2014). Normkritiska metoder – konkret likabehandlingsarbete i förskolan)
- ▶
-
- ▶

Ansvarig förskolechef, förskolans arbetslag

2 Könsöverskridande identitet eller uttryck

Områden som berörs av insatsen kön, normer och genusperspektiv

Mål och uppföljning I verksamheten ska ett normkritiskt förhållningssätt tillämpas. Alla barn ska ges samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller. Förskolan ska ta hänsyn till alla barns förutsättningar utifrån livsmiljöer och behov och motverka traditionella könsmonster och könsroller. Alla barn ska ges lika stort utrymme och uppmärksamhet

Insats

– Genom att pedagogerna kritiskt granskar och analyserar sitt eget förhållningssätt och hur det kan ta sig i uttryck som kan påverka barnen

- Läs aktuella texter om genus, normer, miljö och material som samtalsunderlag för diskussioner i pedagogiska forum/APT.
- I det systematiska kvalitetsarbetet och genom pedagogisk dokumentation, ska personalen ha ett normkritiskt och genusperspektiv på förändringar av miljön samt i tillägget av material
- Uppmuntra alla barn att bejaka sin rätt att känna stolthet över sig och sin familj
- Tilltala alla barn med namn och inte använda generella tilltal som flickor och pojkar
- Erbjud könsneutrala material, böcker och lekar som synliggör olika typ av familjer. T ex lekar som ”mamma-pappa-barn” bygger ofta på vuxnas heteronormativa föreställningar om den traditionella kärnfamiljen. Leken kan lekas med olika familjekonstellationer med stöd av pedagoger och könsneutrala material och miljöer.

När gör vi det "naturligt" för flickor att bry sig om sina kläder och utseende och "naturligt" för pojkar att leka krig och äventyr? Om t ex våra barnböcker bara har bilder med vita barn, om hjälten alltid är en pojke, om familjer vi pratar och berättar om alltid är heterosexuella kärnfamiljer.. så kommer detta att skapa idéer om normalitet (vem som är normal eller "självklar" och inte ifrågasätts) och avvikelse (vem som är "annorlunda" eller konstig). (Lundgren, Aisha (2014). Normkritiska metoder – konkret likabehandlingsarbete i förskolan)

–Uppmuntra barnen oavsett vilken roll de väljer i leken.

Ansvarig förskolechef, förskolans arbetslag

3 Ålder

Områden som berörs av insatsen Ålder

Mål och uppföljning

Oavsett ålder ska alla barn på förskolan bemötas med respekt. Barnets ålder ska tas i beaktning och behandlas utifrån sina förutsättningar. Positiv särbehandling utifrån barnets ålder är tillåtet med berättigat syfte och med medel som är lämpliga för att uppnå syftet. T ex att anpassa den fysiska miljön och det pedagogiska materialet utifrån barnets ålder och mognad.

Insats

- Lyfta att alla barn har olika kompetenser och förmågor oavsett ålder
- Medvetandegöra gruppindelningar och att dessa inte alltid behöver göras utifrån ålder
- Att pedagoger undviker ålder som en värdegränslinje t ex inte säga att om du som är så stor, har viss ålder borde kunna..."
- Säkerställa alla barns lika rättigheter oavsett ålder

Ansvarig förskolechef, förskolans arbetslag

4 Etnisk tillhörighet

Områden som berörs av insatsen Etnisk tillhörighet

Mål och uppföljning

Varje barn ska respekteras och ges möjlighet stärka sin identitet för att känna stolthet i sin etniska tillhörighet. Avdelningarna ska ta tillvara och synliggöra traditioner från de länder barnen på avdelningen har anknytning till. Vi ska arbeta aktivt för att utveckla barnens förmågor att leva sig in i och respektera andras kulturer och värderingar. Varje barns etniska tillhörighet ska vara en tillgång i gruppen och lyftas fram.

Insats

Det etniska språket ska stärkas genom litteratur, sånger, räkneord, rim och ramsor. Dessa ska vävas in och bli en naturlig del i verksamheten vid samlingar, möten mellan barn eller vid projekt. Ex benämna färger, räkneord m.m. när vi använder dessa på svenska.

- Insatser kan göras i nära samarbete med förälder om språket inte finns i personalgruppen.
- Språket och det aktuella landet visas uppmärksamhet i gruppen.
- Ipad kan användas som ett hjälpmedel för att lyssna, se och lära, sagor, och ramsor på olika språk.
- Familjer kan bjudas in för att berätta om olika traditioner.

Ansvarig förskolechef, förskolans arbetslag

5 Religion eller annan trosuppfattning

Områden som berörs av insatsen Religion eller annan trosuppfattning

Mål och uppföljning

Förskolan ska aktivt främja lika rättigheter och möjligheter för barn som deltar i verksamheten oavsett religion eller annan trosuppfattning. Förskolan ska se till barnets bästa och att alla barn har rätt till kunskap och lärande, tankefrihet och religionsfrihet. Föräldrar har rätt att fostra sina barn i enlighet med sin tro och att förskolan respekterar dessa rättigheter.

Insats

- Uppmuntra barn, föräldrar och pedagoger att dela med sig av de traditioner, högtider de firar

[

- Värna om de traditioner Sverige har (jul, påsk, lucia och midsommar), men också fråga föräldrar om de vill att deras barn ska delta
- Respektera och erbjuda barnen en kost som överensstämmer med deras religion eller annan trosuppfattning

Ansvarig förskolechef, förskolans arbetslag

6 Funktionsnedsättning

Områden som berörs av insatsen Funktionsnedsättning

Mål och uppföljning

Verksamheten och våra pedagogiska miljöer ska ta hänsyn till varje barns olika förutsättningar och formas så att varje barn kan vara delaktiga. Personalen ska öka sina kunskaper om barns sätt att kommunicera och hur man kan bemöta barn i behov av särskilt stöd.

Insats

- Vår miljö och våra verksamheter ska i dialog med familjer anpassas utifrån barns behov av särskilt stöd.
- En generell satsning på språkutvecklande arbetssätt fortsätter. D.v.s. arbetet med språket ska vara systematiskt, nya metoder ska komplettera de vi redan använder och genomsyra det dagliga arbetet på förskolan.
- Genom att barnen delas in och arbetar i mindre grupperna så har barnen större möjligheter att påverka sin vardag på olika sätt. Vi delar in barnen i grupper utifrån barnens olika behov, likheter och olikheter.
- Förskolepsykolog och talpedagog handleder vid behov.
- Kartläggningar och åtgärdsprogram skrivs vid behov.

Ansvarig förskolechef, förskolans arbetslag

7 Sexuell läggning

Områden som berörs av insatsen Sexuell läggning

Mål och uppföljning Olika familjekonstellationer ska medvetandegöras för barnen på förskolan. Personal ska få möjligheter att samtala om sexuella läggningar och olika familjemodeller vid behov med syftet att känna sig väl förberedda för att ta emot barn som lever i olika typer av familjer. Förskolan har ett ansvar att förmedla en gemensam värdegrund till barnen, vilket inkluderar arbetet mot diskriminering av sexuell läggning och homofobisk hållning.

Insats

- Samtal ska initieras för att medvetandegöra genom att pedagogerna kritiskt granskar och analyserar sitt eget förhållningssätt och hur det kan ta sig i uttryck som kan påverka barnen
- Uppmuntra alla barn att bejaka sin rätt att känna stolthet över sig och sin familj
- Litteratur ska införskaffas för att kunna presentera olika former av familjer förutom den traditionella. Biblioteket utnyttjas för att kunna bredda utbudet.
- Uppmuntra barnens medkänsla och inlevelse i andra människors situation och allas lika värde genom vår miljö och vårt material.
- Lämpligt material skaffas som samtalsunderlag vid behov

Ansvarig förskolechef, förskolans arbetslag

Utvärdera arbetet (2017-2018)

Hur har vi arbetat med följande områden i planen mot diskriminering och kränkande behandling, Kön – könsöverskridande identitet och uttryck – etnisk tillhörighet – religion eller annan trosuppfattning – funktionsnedsättning samt ålder

Kön: det pedagogiska materialet i innemiljön är könsneutralt och lockar till lek och utforskande. Vi tilltalar barnen med namn och undviker generella tilltal som flickor och pojkar.

Könsöverskridande identitet eller uttryck: Vi uppmuntrar alla barn att bejaka sin rätt att känna stolthet över sig och sin familj. Vi erbjuder könsneutrala material.

Ålder: Vi har arbetat för att lyfta alla barns olika kompetenser och förmågor oavsett ålder.

Etnisk tillhörighet: Språket och det aktuella landet visas uppmärksamhet i gruppen genom att använda bilder, sagor, sång och rörelser.

Religion: Vi talar om barnens erfarenheter av olika traditioner.

Sexuell läggning :Uppmuntra alla barn att bejaka sin rätt att känna stolthet över sig och sin familj.

Hur?

Vi ser till allas lika rätt att få uttrycka sig. Vi tänker på vad det är för material vi erbjuder barnen. Vi är närvarande pedagoger för att kunna hjälpa på ett bra sätt när

någon känner sig orättvist behandlad. Viktigt att vi inte bara ser barnen utan även att vi hör dem. Att alla känner trygghet och glädje på förskolan.

Samarbete i en grupp med blandade åldrar från 1-5 år. Turtagning och respekt för allas olika sätt att uttrycka sig är en roll som de flesta landat i.

Den åldersblandade gruppen inbjuder till inspiration och nyfikenhet, reflektion och ett värnande om allas olikheter och behov.

Vi ser att det gett resultat i barngruppen, bland pedagoger och i miljön.

Detta ser vi genom att barnen är mer hjälpsamma mot varandra och bjuder in till lek både i inne och utemiljön. De har också bättre förståelse för varandras olikheter och lyssnar mer på varandra.

All personal som jobbar på förskolan har getts möjlighet att läsa planen mot diskriminering och kränkande behandling 2017/18.

Miljön är anpassad efter barnens lärprocesser och projektets framskridande. Miljön följer planen mot diskriminering och kränkande behandling.

4. Följa upp och utvärdera arbetet enligt 1-3.

Förebyggande arbete enligt planen följs upp kontinuerligt genom att delarna, de sju diskrimineringsgrunderna ingår i förskolans mallar för planering och reflektion, analys och utvärdering. Dokumentation av det förebyggande arbetet och insatser utgörs av det systematiska kvalitetsarbetet för varje avdelning. Pedagogernas observationer och dialog med vårdnadshavare samt resultatet i skolenkäten bildar underlag för utvärdering av arbetet med planen mot trakasserier och kränkande behandling. Vi ser över planen på planering dagar i maj och augusti 2019.

Vi har målet att vårdnadshavare ska se och känna tillit till att förskolan tar kränkningar på allvar och att det framgår av skolenkäten 2019.

FÖLJANDE MÅL I PLANEN FÖR LIKABEHANDLINGSARBETET (2018-2019)

Vi ska arbeta med följande områden i planen mot diskriminering och kränkande behandling, Kön – könsöverskridande identitet och uttryck – etnisk tillhörighet – religion eller annan trosuppfattning – funktionsnedsättning samt ålder

Kränkande behandling (Demokrati)

Mål: Att varje barn i gruppen ska bemötas med respekt och känna sig som en del i förskolan.

Hur: Att ha en nyfiken och lyhörd inställning till barnens kompetenser genom att dela gruppen. Ha samtal och ge utmaningar.

Kön (könsöverskridande identitet eller uttryck)

Mål: Varje barn ska mötas med samma förväntningar och ges samma möjligheter oavsett kön.

Hur: Vi ser över vårt material. Vi tilltalar barnen med namn och alla barn ska ges lika stort utrymme och uppmärksamhet.

Funktionsnedläggning

Mål: Vi ska visa respekt för individen och skapa ett diplomatiskt klimat om allas lika värde.

Hur: Personal med hjälp utav chef ska öka sina kunskaper om behov av särskilt stöd. Att kontinuerligt prata med barnen om olikheter.

Etnisk tillhörighet

Mål: Alla ska mötas med respekt för sin etniska tillhörighet.

Hur: Föräldrar och barn får dela med sig om hur de firar olika traditioner. Bilder och ipads används som hjälpmedel vid kommunikation.

Ålder

Mål: Oavsett ålder ska barn på förskolan mötas med respekt.

Hur: Lyfta att alla barn har olika kompetenser och förmågor oavsett ålder. Vi delar gruppen och erbjuder passande material.

Religion eller annan trosuppfattning

Mål: Förskolan ska se till barns bästa och allas lika rätt till kunskap och lärande, tankefrihet och religionsfrihet

Hur: Uppmuntra föräldrar och barn att dela med sig om sin kultur.

Sexuell läggning

Mål: Förskolan har ett ansvar att förmedla en gemensam värdegrund till barnen.

Hur: Uppmuntra alla barn att bejaka sin rätt att känna stolthet över sig och sin familj.

Rutiner för akuta situationer

Policy

På förskolan är det nolltolerans mot trakasserier och kränkande behandling.

Vi har rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling. Alla som verkar i förskolan tillämpar det som står i likabehandlingsplanen genom sitt agerande gentemot barn och vuxna. Personalen säkrar att avdelningens dagliga strukturer och miljöer inomhus och utomhus följer likabehandlingsplanen. Personalen på förskolan ska ingripa omgående vid all kränkande behandling rörande såväl barn som vuxna. Pedagogerna ska vara insatta i vad som tecknas som kränkande behandling för att kunna ingripa om något sådant sker.

Vi som arbetar ska ha god uppsikt över hela förskolegården under utevistelsen samt inomhus för att upptäcka och förhindra kränkande behandling. Vuxna behöver vara nära för att se och höra när barn kommunicerar. Det är ett mål att skapa tillfällen för värdegrundsdiskussioner i barngruppen, personalgruppen, forum, nätverk och på APT. Personalen har utarbetat en likabehandlingsplan för barnen som underlag för personalens arbete med barnen samt för miljöns utformande. Barnens likabehandlingsplan ska påverka förskolan och avdelningarnas organisation, struktur och miljö.

I det dagliga arbetet med barnen ska alla som arbetar i förskolan vara en god förebild utan att förmedla och fördöma, men föra en dialog med barnen i alla situationer gällande värdegrund och likabehandling.

- Alla som verkar på förskolorna ansvarar själv för att agera direkt och på ett lämpligt sätt när vi hör eller ser tendenser tillkränkande behandling
- Synpunkter från föräldrar beaktas.
- Vi observerar barnen och reflekterar över vår verksamhet.
- Vi arbetar nära barnen och är uppmärksamma på nya beteenden i barngrupperna
- Vikarier och tillfällig arbetskraft ska informeras om likabehandlingsplanen på lämpligt sätt.

Rutiner för att utreda och åtgärda

Personal som barn och föräldrar kan vända sig till förskolechef, ansvarig förskollärare eller övriga pedagoger

Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av andra barn

1. Vid kränkande behandling eller konflikt reagerar och ingriper pedagog omedelbart. Vi måste arbeta nära barnen och vara aktiva i deras arbete/lek så att vi omedelbart ser/hör om kränkningar sker.
2. Berörda barn får delge sin version av händelseförloppet, såväl det berörda barnet/barnen samt utövaren/utövarna.
- 3. Vid misstanke om kränkning lämnas informationen över till ansvarig avdelningspersonal som omgående måste informera förskolechef. Dokumentation överlämnas. Förskolechef gör en anmälan om kränkning och utreder skyndsamt ärendet. Anmälan skickas till kommunens jurist.**
4. Vårdnadshavare för samtliga berörda kontaktas samma dag med information om att arbetet är igång och att förskolans handlingsplan följs.
5. Utifrån utredning av händelsen sker:
  - a) Barn, vårdnadshavare, personal och förskolechef kallas till ett möte som dokumenteras skriftligt.
  - b) Åtgärdsplan skrivs för den enskilde tillsammans med barn, vårdnadshavare samt ansvarig personal. Detta för båda berörda parter. Uppföljning efter 3-5 dagar.
  - c.) Rutiner i verksamheten ses över, synliggörs/ändras för att liknande incidenter ska förebyggas.
  - d) Eventuell anmälan till myndighet; polis, socialtjänst, arbetsmiljöverket.

Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av personal **Vid uppmärksammande av kränkande behandling mellan vuxen och barn kontaktas förskolechef omedelbart.**

- 1 Förskolechef kontaktar den vuxne
- 2 Förskolechef kontaktar vårdnadshavarna
- 3 Berörda parter, barn, vårdnadshavare, personal, förskolechef, kallas till ett möte som dokumenteras skriftligt
- 4 En handlingsplan skrivs med uppföljning efter 3-5 dagar
- 5 Eventuell kan anmälan till myndighet bli aktuell ex. polis

Rutiner för uppföljning **Förskolechef ansvarar för uppföljning** av ärendet och återkopplar till berörda efter 3-5 dagar men även ca en månad efter händelsen. I samråd med vårdnadshavarna, och om kränkningen upphört och situationen är trygg, avskrivs då ärendet.

Rutiner för dokumentation Arkivering hos förskolechef. Kopia av anmälan, utredning och handlingsplan lämnas till vårdnadshavarna.

Ansvarsförhållande: Förskolechef ansvarar för:

- 1 att göra anmälan när kränkning kan föreligga, skyndsamt informera huvudman samt utreda

- 2 att bedömning av insatser samt resurser som ska tillsättas
- 3 att information till personal samt vårdnadshavare
- 3 att skriva handlingsplan med berörda parter

Personal ansvarar för:

- 1 att utreda vad som hänt med samtliga berörda parter
- 2 att vid uppmärksammande av incident som kan komma att rubriceras kränkning, omedelbart ta kontakt med förskolechefen
- 3 att skriva handlingsplan tillsammans med vårdnadshavare och förskolechef

Ansvarsförhållande

Förskolechefen har det övergripande ansvaret för att rutinerna skall upphållas, men alla som arbetar på förskolan har ansvaret att upprätthålla och följa rutinerna.

Begrepp

Diskriminering är när förskolan på osakliga grunder behandlar ett barn sämre än andra barn och behandlingen har samband med **diskrimineringsgrunderna** kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder. Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

Med **direkt diskriminering** menas att ett barn missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till en förskola med motiveringen att det redan går så många flickor på den aktuella förskolan.

Indirekt diskriminering sker när en förskola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar en elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna.

Om exempelvis alla barn serveras samma mat, kan förskolan indirekt diskriminera de elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Gemensamt för **trakasserier och kränkande behandling** är att det handlar om ett uppträdande som kränker ett barns värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder.

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker ett barns värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan).

Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel ”kvinnliga”, ”homosexuella” eller ”bosniska” egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad ”blatte”, ”mongo”, ”fjolla”, ”hora”, eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att ett barn känner sig hotad, kränkt eller illa behandlad.

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker ett barns värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund.

Sexuella trakasserier: Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier.

Vuxna måste vara uppmärksamma på och agera i situationer där barnens lek inte präglas av frivillighet, ömsesidig nyfikenhet och intresse, exempelvis när de leker doktorslekar.

Repressalier: Personalen får inte utsätta ett barn för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att vårdnadshavaren har anmält förskolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling.

Diskrimineringsgrunder

Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier

- En flicka går före en pojke i kön till en förskola med motiveringen att det redan finns en stor majoritet pojkar på förskolan. [diskriminering]
- När barnen leker på gården berättar Peter för sin förskollärare Gunilla att han vill ha en likadan röd mössa som Fatima. Han tycker att den är väldigt fin med små glitterhjärtan på. Gunilla säger skrattande ”Då kanske vi ska kalla dig för Petra, så att de andra inte tror att du är Fatima”. Hon berättar för de andra barnen om det och alla skrattar åt Peter. [trakasserier på grund av kön]

Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.

Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från ”det normala”.

Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

Sedan ett år tillbaka markerar Erik, 5 år, tydligt att hon helst vill vara flicka och kallas hon och henne. Föräldrarna har gått med på hennes önskemål att bära klänning. En dag är Erik ledsen när pappa kommer till förskolan för att hämta henne. Hon berättar att hon inte fick följa med på utflykt eftersom hon vägrade att ta på sig ett par byxor. Pappa frågar personalen varför Erik skulle byta till byxor och får svaret: ”Det får vara någon måtta med tramset.” Pappan blir också uppmanad att i fortsättningen klä Erik i ”riktiga kläder” eftersom några barn har börjat reta henne för att hon bär klänning. [diskriminering och trakasserier]

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- En förskola med många barn med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn när man tar in nya barn för att inte få en alltför segregerad barngrupp. [diskriminering]
- En av förskollärarna uttalar sig negativt om polacker inför barnen. I barngruppen finns det ett polskt barn som tar illa vid sig. [trakasserier]

Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin

grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- Axel går i Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens söndagsskola. Hans dagbarnvårdare säger ”Usch, vilket trams! Ska du bli en sådan där bibelfanatiker?” [trakasserier]
- Salima blir ledsen eftersom några av de andra barnen brukar skratta åt hennes mamma som bär muslimsk huvudduk när hon kommer och hämtar henne. En av barnskötarna tröstar Salima, men vidtar inga andra åtgärder. [trakasserier]

Funktionsnedsättning

Med funktionshinder menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

DO använder sig av Handisams beteckning funktionsnedsättning – och inte funktionshinder eftersom hindren finns i samhället och inte hos personen.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- Anna som har ADHD får inte börja på samma förskola som sin storebror. Kommunen, som tillämpar syskonförtur, tycker i detta fall att Anna ska börja på en annan förskola. Där finns det andra barn med samma diagnos och personalen har därför kunskap om denna. [diskriminering]
- David har muskeldystrofi som gör att han går klumpigt och ostadigt och har lätt för att falla. Några av barnen brukar reta David och kallar honom ”Snubbelfot”. Personal har hört att han blir retad, men har inte vidtagit några åtgärder. [trakasserier]

Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning

- Det har gått bra på förskolan tills James äldre bror kommer på besök. Några av barnen har hört när deras storsyskon i negativa ordalag kallat James bror

för bög. Nu får James inte vara med och leka eftersom han har en ”äcklig” storebror. Eftersom en av de vuxna på förskolan hör ordväxlingen utan att reagera känner James att han inte har någon att vända sig till. [trakasserier]

- Johanna är ny på förskolan och ska fylla i sitt familjetråd. Hon får en förtryckt mall där mammans och pappans namn ska fyllas i. Hon vill ha ett nytt papper med mamma och pappa, men får till svar att hon kan stryka över pappa och skriva dit ”den andra tantens” namn. [diskriminering]

Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd. Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av ålder. Skyddet gäller alltså även i förskolan.

Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.

Exempel på händelse som kan vara trakasserier:

Malte är den enda sexåringen som går kvar i förskolan och inte har börjat i förskoleklass. Det är hans föräldrar som valt det. De andra barnen retar honom ofta för det. [trakasserier]